



Závazkové právo - zánik závazků



Zánik závazků

- **1) Jednostranným jednáním:**
- - splnění (§ 1908 - § 1967 OZ)
- - náhradní splnění (§ 1953 OZ)
- - odstoupení od smlouvy (§ 1977 - § 1979 a § 2002 - § 2005 OZ)
- - zaplacení odstupného (§ 1992 OZ)
- - výpověď (§ 1998 - § 2000 OZ)
- - započtení (§ 1982 - § 1990 OZ)

Zánik závazků – pokračování

- **2) Dohodou:**
 - - novace (§ 1902)
 - - narovnání (§ 1903)
 - - zrušení závazku (§ 1981)
 - - prominutí dluhu (§ 1995 - § 1997)
 - - započtení (§ 1991)
- **3) Odpadnutím některé ze stran:**
 - - splynutí (§ 1993)
 - - smrt dlužníka či věřitele (§ 2009)

Zánik závazků – pokračování

- **4) Další způsoby:**
- - prekluze (§ 654 OZ)
- - uplynutí doby (§ 604 OZ)
- - prodlení u fixního závazku (§ 1980 OZ)
- - nemožnost plnění (§ 2006 - § 2008 OZ)

Splnění (soluce)

- - jednostranné jednání, kterým dlužník poskytuje věřiteli plnění, které je předmětem dluhu
- - sporné může být, zda má splnění vždy povahu právního jednání (neobstojí zejm. u závazků na *nekonání dlužníka*)
- - splnění jako jednostranné jednání vs. smlouva
 - převažuje názor o jednostranné povaze splnění

Plnění vs. splnění

- **Plnění** - *proces vedoucí ke splnění závazku (dluhu)* (např. postupné provádění prací na díle).
- **Splnění** - *završuje proces plnění a představuje jeho výsledek*. Ke splnění dochází až v okamžiku, kdy jsou požadavky dané obsahem závazku dlužníka naplněny (např. zhotovení díla).
- Závazek zaniká vždy až jeho splněním.
- Závazky, jejichž předmětem je *trvalá činnost*, popř. nečinnost dlužníka (např. povinnost strpět užívání věci), *lze pouze plnit*, nikoli však splnit (tyto závazky zanikají *uplynutím doby*, na kterou jsou omezeny, nebo jiným obdobným způsobem, např. výpovědí).

Splnění řádné a včasné

- **Řádné** splnění - takové, které zcela odpovídá dluhu - tj. oprávněné osobě, stanovený předmět závazku (přímý i nepřímý, v příslušné kvalitě i kvantitě, srov. § 1914 odst. 1), na místě k tomu určeném (§ 1954 an.) a stanoveným způsobem (§ 1926 an.).
- Nikoli řádné – je věřitel oprávněn odmítnout.
- Neodmítne-li, dochází ke splnění, byť může jít o splnění vadné (§ 1914 an.).
- **Včasné** splnění - v době, kdy je splatný (§ 1958 an.), jinak se dostane do prodlení (§ 1968).

Splnění - pokračování

- **a) Kdo plní:**
- a) Dlužník - u závazků, které mají být splněny osobně dlužníkem, nikdo jiný
- b) Osoby, které dluh zajišťují (§ 1937)
 - - subrogační regres ex lege
- c) Ostatní třetí osoby se souhlasem dlužníka (§ 1936)
 - - subrogační regres (postoupení?) na požádání
- **b) Komu**
- a) Věřiteli
- b) Zástupci věřitele – má-li potvrzení o tom, že je oprávněn přijmout plnění (§ 1951)

Splnění - pokračování

- **c) Co se plní**
- - dluh se plní *vcelku*, není-li připuštěno částečné plnění (§ 1930)
- - u alternativního závazku plnění, které bylo zvoleno (§ 1926)
- *Plnění na úhradu více závazků*
 - Jistina a příslušenství (§ 1932)
 - nejprve náklady již určené, úroky z prodlení, úroky a nakonec na jistinu
 - určí-li dlužník na jistinu, úročí se náklady i úroky.

Splnění - pokračování

- Více dluhů (§ 1933)
- - určený dlužníkem
- - o jehož splnění věřitel dlužníka již upomenul
- - nejméně zajištěný
- - nejdříve splatný
- - na náhradu škody až po splnění závazku, jehož porušením povinnost k náhradě škody vznikla
- **d) Kde (místo plnění)**
- - odnosný (nepeněžitý) a donosný (peněžitý) dluh (§ 1954 an.)
- - bezhotovostně – připsáním peněžní částky (§ 1957)

Splnění - pokračování

- **e) Kdy (čas plnění)**
- **Splatnost** (dospělost) - doba, kdy je dlužník *povinen* závazek splnit a věřitel je oprávněn plnění požadovat. Nesplní-li v této době, dostává se do prodlení (§ 1968).
- **Spnitelnost** - doba, kdy je dlužník *oprávněn* závazek splnit a věřitel je povinen nabízené plnění přijmout, jinak se dostane sám do prodlení (§ 1975).
- Čas plnění může být určen **termínem** (konkrétní den, možná i bližší konkretizace) nebo **lhůtou** (časový úsek)
- - obecná úprava - věřitel může požadovat plnění *ihned* po vzniku závazku a dlužník je povinen splnit *bez zbytečného odkladu* po žádosti (§ 1958 odst. 2)
- - je-li podle smlouvy dlužník oprávněn určit čas plnění - určí jej soud podle okolností případu (§ 1960)

Náhradní splnění

- - splnění do soudní úschovy
- - důvody na straně věřitele (neznámý, nepřítomný, odmítl bezdůvodně plnění přijmout, dlužník je bez své viny v nejistotě, kdo je věřitelem)
- Řízení o soudní úschově (§ 289 an. ZŘS)
- Předmětem úschovy mohou být *peníze, cenné papíry a jiné movité věci*
- ke složení dochází právní mocí usnesení o přijetí do úschovy, hmotněprávní účinky složení však nastávají *zpětně (ex tunc)* ke dni, kdy byl předmět závazku do úschovy soudu *fakticky složen*

Další způsoby zániku závazku

- 1) **Započtení**
- - předpoklady jednostranného započtení
- a) Existence pohledávek
- b) Vzájemnost pohledávek
- c) Stejný druh pohledávek
- d) Splatnost aktivní pohledávky
- e) Splnitelnost pasivní pohledávky
- **Účinky započtení**
- - zpětně (*ex tunc*)
- - zaniká i příslušenství pohledávky a další důsledky prodlení (smluvní pokuta, náhrada škody)

Zákazy započtení

- **Pasivní pohledávky (§ 1988)**

- pohledávky na náhradu újmy způsobené na zdraví

Aktivní pohledávky (§ 1987)

- pohledávky, které nelze uplatnit před soudem
- pohledávky nejisté a neurčité
 - konkrétní význam se zatím hledá
 - hledisko likvidity
 - rozsudek NS 28 Cdo 5711/2017

Další způsoby zániku závazku – dohoda

- *Zruší a nahradí závazkem novým*
- 1) **Novace** (§ 1902 OZ)
- 2) **Narovnání** (§ 1903 OZ)
- *Zruší závazek, aniž by současně zakládala závazek nový*
- 3) **Dohoda o zrušení závazku (dissoluce)** (§ 1981)
 - - vzájemné závazky
- 4) **Prominutí dluhu** (§ 1995 - § 1997)
 - - závazek jen jedné strany
 - - zjednodušený způsob sjednání
- 5) **Dohoda o započtení** (§ 1991)
- - neuplatní se zákazy pro jednostranné započtení, s výjimkou pohledávek výživného

Další způsoby zániku závazku - pokračování

- **Smrt dlužníka nebo věřitele**
- - je-li předmětem plnění, které mělo být provedeno osobně dlužníkem, nebo bylo-li plnění omezeno na jeho osobu věřitele (srov. ale § 1475 odst. 2 OZ)
- **Splynutí**
- **Fixní závazek**
- - přesná doba plnění a věřitel nemá na opožděném plnění zájem
- - závazek zaniká počátkem prodlení dlužníka, ledaže věřitel oznámí, že na splnění smlouvy trvá.

- **Odstoupení**
- - z důvodů *smluvních*
- - z důvodů *zákonných*

Jednostranné adresované právní jednání

- vyvolává účinky dojitím adresátovi
- důvod odstoupení musí být dán v době odstoupení
- sporné, zda musí být v odstoupení uveden (spíše ne)
- právo odstoupit se promlčuje

- Zákonné důvody odstoupení:
- a) obecná úprava (§ 2002)
 - - podstatné porušení smlouvy
 - - bez zbytečného odkladu
 - - předběžné odstoupení - § 2002 odst. 2 OZ
- b) zvláštní (jiné) případy odstoupení
- - porušení smlouvy prodlením (§ 1977-1978 OZ)
 - podstatné porušení – bez zbytečného odkladu
 - nepodstatné porušení – dodatečná lhůta
 - vadné splnění (§ 1914 odst. 2, § 1923 OZ)
 - u spotřebitelských smluv (§ 1829 OZ) – bez důvodu

- Účinky odstoupení
 - - od počátku (ex tunc)
 - - odpadá právní důvod závazku, strany se vypořádají podle úpravy BO (§ 2991 odst. 2 OZ)
 - od okamžiku odstoupení (ex nunc)
 - částečné plnění, opakované dílčí plnění, nepřetržitá či opakovaná činnost (§ 2004 odst. 2 a 3 OZ)
- Ruší se celý obsah závazku, výjimky dle § 2005:
- nejsou dotčena práva třetích osob nabytá v dobré víře)
 - práva, která mají trvat i po ukončení závazku